

Madách Imre: Az ember tragédiája I. – Szerkezet

LE VAN FEJEZVE A NAGY MŰ

Javasolt feldolgozási idő: 2 óra 25 perc

1. feladat

Válaszolj a feltett kérdésekre! A képek segíthetnek a megoldásban.

1. Kinek küldte el bírálatra Madách *Az ember tragédiája* kéziratát?

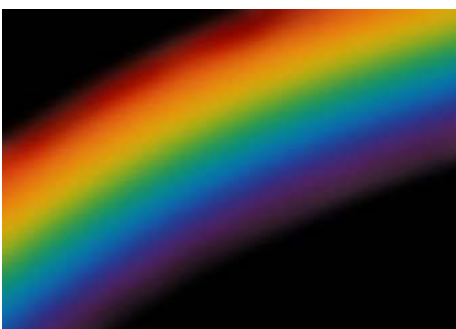

2. Mit tartott jónak a *Tragédia* bírálója Madách művében?

3. Kinek, melyik művéhez hasonlította a mű bírálója a *Tragédiát*?

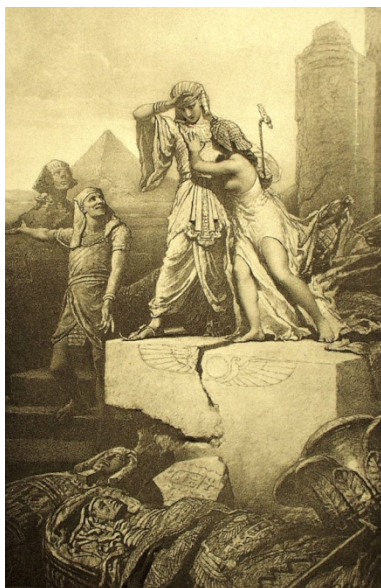
4. Hány színből áll *Az ember tragédiája*?

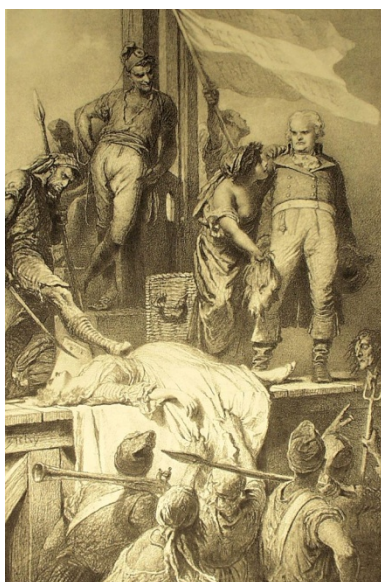
5. Melyik jelenetet ábrázolja a kép?

6. Ki bocsát álmat Ádámra?

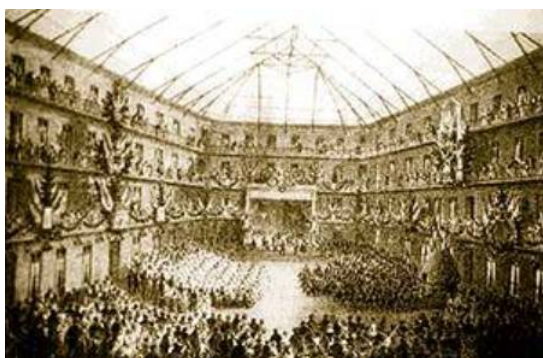
7. Melyek az ókori történelmi színek *Az ember tragédiájában*?

8. Hogyan nevezzük másképpen a párizsi színt?

9. Melyik színnel ér véget az álomjeleneteken belül Madách jelenkora?

10. Mi az utópia?

2. feladat

Egy-egy idézetet olvashatsz feladatonként Az ember tragédiája keretszíneiből! Az idézetek elolvasása után válaszolj röviden, lényegre törően a kérdésekre!

1. Első szín (A mennyekben.)

AZ ÚR

Be van fejezve a nagy mű, igen.

A gép forog, az alkotó pihen.

Évmilliókig eljár tengelyén,

Míg egy kerékfogát ujítani kell.

Fel hát, világim véd-nemtői, fel,

Kezdjétek végtelen pályátokat.

Gyönyörködjem még egyszer bennetek,

Amint elzúgtok lábaim alatt.

Miért elégedett az Úr a teremtéssel?

2. Első szín (A mennyekben.)

AZ ÚR

S te, Lucifer, hallgatsz, önhittén állsz,

Dicséretemre nem találsz-e szót,

Vagy nem tetszik tán, amit alkoték?

LUCIFER

S mi tessék rajta? Hogy néhány anyag
Más-más tulajdonokkal felruházva,
Miket előbb, hogysesm nyilatkoznak,
Nem is sejtettél bennök, úgy lehet,
Vagy, ha igen, másítani nincs erőd,
Néhány golyóba összevissza gyúrva,
Most vonzza, űzi és taszítja egymást,
Néhány féregben öntudatra kél,
Míg minden megtelt, míg minden kihűlt,
És megmarad a semleges salak. -
Az ember ezt, ha egykor ellesi,
Vegykonyhájában szintén megteszi. -
Te nagy konyhádba helyzed embered,
S elnézed néki, hogy kontárkodik,
Kotyvaszt, s magát Istennek képzeli.
De hogyha elfecsérli s rontja majd
A főztet, akkor gyúlsz késő haragra.
Pedig mit vársz mást egy műkedvelőtől? -
Aztán mivégre az egész teremtés?
Dicsőségedre írtál költeményt,
Beléhelyezted egy rossz gépezetbe,
És meg nem únod véges végtelen,
Hogy az a nóta mindig úgy megyen.
Méltó-e illyen aggastyánhoz e
Játék, melyen csak gyermekszív hevülhet?
Hol sárba gyúrt kis szikra mímeli

*Urát, de torzalak csak, képe nem;
Végzet, szabadság egymást üldözi,
S hiányzik az összhangzó értelem. –*

Mit kifogásol a teremtésben Lucifer?

3. Első szín (A mennyekben.)

AZ ÚR

*Én végtelen időtől tervezem,
S már bennem élt, mi mostan létesült.*

LUCIFER

*S nem érzéd-é eszméid közt az űrt,
Mely minden létnek gátjaul vala
S teremtni kényszerültél általa?
Lucifer volt e gátnak a neve,
Ki a tagadás ősi szelleme. -
Győztél felettem, mert az végzetem,
Hogy harcaimban bukjam szüntelen,
De új erővel felkeljek megint.
Te anyagot szültél, én tért nyerék,*

*Az élet mellett ott van a halál,
A boldogságnál a lehangolás,
A fénynél árnyék, kétség és remény. -
Ott állok, látod, hol te, mindenütt,
S ki így ösmérlek, még hódoljak-e?*

Mi Lucifer és az Úr vitájának a lényege?

4. Első szín (A mennyekben.)

LUCIFER

*Nem úgy, ily könnyen nem löksz el magadtól,
Mint hitvány eszközt, mely felesleges lett. -
Együtt teremténk: osztályrészemet
Követelem.*

AZ ÚR (gúnyjal)

*Legyen, amint kívánod.
Tekints a földre, Éden fái közt
E két sudar fát a kellő középén
Megátkozom, aztán tiéd legyen.*

LUCIFER

Fukar kezekkel mérsz, de hisz nagy úr vagy,

S egy talpalatnyi föld elég nekem,

Hol a tagadás lábát megveti,

Világodat meg fogja dönteni.

Madách műve alapján mivel magyarázható, hogy az Úr később eltiltotta az első emberpárt az Éden közepén álló fáktól? Melyik két fáról van szó?

5. Második szín (A paradicsomban.)

ÁDÁM

Nagy dolgokat mondsz, szédülök belé.

ÉVA

Én lelkesülök, szép s új dolgokat mondsz.

LUCIFER

De a tudás nem volna még elég;

Hogy testesüljön nagyszerű művekben,

A halhatatlanság is kellene.

Mit képes tenni az arasznyi lét?

*E két fa rejti mind e birtokot,
S ettől tiltott el, aki alkotott.
Tudsz mint az Isten, azt ha élvezed,
Ettől örök ifjú marad kecsed.*

Mivel csábítja el Lucifer Ádámot, és mivel Évát? Mit ígér még ráadásként nekik?

6. Második szín (A paradicsomban.)

ÁDÁM

*Mért nem maradtál hát a fényes égben,
E porvilágra mért jövéél közénk?*

LUCIFER

*Megúntam ott a második helyet,
Az egyhangú, szabályos életet,
Éretlen gyermek-hangu égi kart,
Mely mindég dicsér, rossznak mit se tart.
Küzdést kívánok, diszharmóniát,
Mely új erőt szül, új világot ad,
Hol a lélek magában nagy lehet,
Hová, ki bátor, az velem jöhet.*

Mit kíván Lucifer a Paradicsom harmóniája (összhangja) helyett? Miért?

7. Harmadik szín (Pálmafás vidék a paradicsomon kívül.)

ÁDÁM

Ez visszapillantása az öregnek.

De ifju keblem forró vágya más:

Jövõmbbe vetni egy tekintetet.

Hadd lássam, mért küzdök, mit szenvedek.

ÉVA

Hadd lássam én is, e sok újulásban

Nem lankad-é el, nem veszít-e bájam.

LUCIFER

Legyen. Bübájat szállítok reátok,

És a jövõnek végeig beláttok

Tünékeny álm képei alatt;

De hogyha látjátok, mi dõre a cél,

Mi súlyos a harc, melybe útatok tér;

Hogy csüggedés ne érjen emiatt,

És a csatától meg ne fussatok:

Egére egy kicsiny sugárt adok,

Mely biztatand, hogy csalfa tűnemény

Egész látás - s e sűgár a remény. -

Hogyan lesz képes Ádám (és Éva) előre átélni az emberiség történelmét?

8. Tizenötödik szín (Pálmafás vidék.)

LUCIFER

Siránkozol? - csupán a gyávaság

Fogadja el harc nélkül a csapást,

Mit elkerülni még hatalma van.

De a végzetnek örökös betűit

Nyugodtan nézi, és nem zúgolódik

Miattuk az erős, azt nézve csak,

Hogy állhatand meg még alattuk is.

Ily végzet áll a történet felett,

Te eszköz vagy csak, mellyet hajt előre. -

ÁDÁM

Nem, nem, hazudsz, az akarat szabad.

Kérdemeltem ezt nagyon magamnak,

Lemondtam érte a paradicsomról.

Sokat tanultam álmképeimből,

Kiábrándultam sokból, s most csupán

Tőlem függ, útam másképpen vezetni.

Változtathat-e Ádám az emberiség sorsán? Mit állít Lucifer, és mire hivatkozik Ádám?

9. Tizenötödik szín (Pálmafás vidék.)

ÁDÁM (továbbhaladva)

Mért is jársz utánam,

Mit leskelődöl lépteim után?

A férfiúnak, e világ urának,

Más dolga is van, mint hiú enyelgés.

Nő azt nem érti, s nyűgöl van csupán.

(ellágyulva)

Mért nem szunyadtál még csak egy kicsinyt:

Nehezebb lesz most már az áldozat,

Mit a jövőnek hozni tartozom. -

ÉVA

Ha meghallgatsz, még könnyebb lesz talán,

Mert ami eddig kétséges vala,

Most biztosítva áll már: a jövő. -

ÁDÁM

Hogyan?

ÉVA

*Tudom, fel fog mosolygni arcod,
Ha megsugom. De jőj hát közelebb:
Anyának érzem, óh, Ádám, magam.*

ÁDÁM (térdre esve)

*Uram, legyőztél. Ím, porban vagyok
Nélküled, ellened hiába vívok:
Emelj vagy sújts, kitárom keblemet.*

Miért nem vet véget Ádám az életének?

10. Tizenötödik szín (Pálmafás vidék.)

ÁDÁM

*Uram! rettentő látások gyötörtek,
És nem tudom, mi bennök a való.
Óh mondd, óh mondd, minő sors vár reám:
E szűkhatáru lét-e mindenem,
Melynek küzdése közt lelke szűrődik,*

*Mint bor, hogy végre, amidőn kitisztult,
A földre öntsd, és béigya porond?
Vagy a nemes szeszt jobbra rendeléd?
Megy-é előbbre majdan fajzatom,
Nemesbedvén, hogy trónodhoz közelgjen,
Vagy, mint malomnak barma, holtra fárad,
S a körből, melyben jár, nem bír kitörni?
Van-é jutalma a nemes kebelnek,
Melyet kigúnyol vérhullásaért
A kislelkű tömeg? Világosíts fel,
S hálásan hordok bármi végzetet;
Csak nyerhetek cserémbe, mert ezen
Bizonytalanság a pokol. -*

Milyen kérdések gyötrik Ádámot?

3. feladat

a) Nézz utána, mit jelent a szállóige fogalma! A következő feladat ezzel kapcsolatos.

b) Keress Az ember tragédiájából legalább 10 szállóigét, és írd le őket!
